

▶ AZ EURÓPAI UNIÓ SZOLIDARITÁSI ALAPJÁNAK REFORMJA

A KATASZTRÓFASEGÉLYEZÉS RACIONALIZÁLÁSA

▶ Áradások Ausztriában 2013-ban.

Az Európai Unió immár egy évtizede jelent fő segélyforrást az európai kontinens természeti katasztrófa (többek között árvizek, földrengések és erdőtűzek) által sújtott területei számára. A Bizottság 2013-ban javaslatot tett a fő támogatási mechanizmus, az Európai Unió Szolidaritási Alapjának (EUSZA) racionalizálására annak érdekében, hogy az alap megfelelőbben töltsse be funkcióját, és használata egyszerűbbé váljon. Az Európai Parlament idén májusban zöld utat adott a reformot ösztönző terveknek.

2002. évi megalakulása óta az EUSZA közel 56 természeti katasztrófa, egyebek mellett földrengések, erdőtűzek, aszályok, viharok és árvizek okozta károk enyhítéséhez nyújtott segítséget Európa-szerte. Kárenyhítési alapjaiból harminchárom ország jutott több mint 3,6 milliárd eurónyi támogatáshoz. Az EUSZA jelenleg a balkáni régió heves árvizei okozta károk megszüntetéséhez szükséges tervek megvalósításán dolgozik, segítséget nyújtva Horvátországnak és Szerbiának. Ezenkívül más uniós támogatási eszközökből Bosznia-Hercegovina is támogatásban részesül.

AZ EUSZA-T ÉRINTŐ LEGFONTOSABB VÁLTOZÁSOK

Az egyik legfontosabb változásnak az tekinthető, hogy a megállapított támogatás akár 10%-a is kifizethető előlegként (de legfeljebb 30 millió euró fizethető ki ilyen módon). Mindez gyors segítséget nyújt az uniós támogatást igénylő katasztrófasújtotta tagállamok számára.

A jogszabályjavaslat egyszerűsíti a segélyezésre vonatkozó hatályos szabályokat. A két szakaszban történő jóváhagyási és végrehajtási megállapodást egyetlen határozat váltja fel, ami felgyorsítja a kifizetés folyamatát. A Szolidaritási Alap hatókörét is tovább pontosították: a támogatás kifejezetten természeti katasztrófák esetén vehető igénybe, és ezek körébe immáron az aszály is beletartozik.

A támogathatósághoz szintén pontosabb kritériumokat fogalmaztak meg. Különösen igaz a regionális katasztrófákra, amelyek esetében a regionális GDP 1,5%-ban állapították meg az alap „mozgósításához” szükséges mértéket. Az Unió legkülső régióinak esetében ennek mértékét 1%-ra csökkentették.

Magánszemélyek és üzleti vállalkozások kárai nem téríthetők meg az alapból. Ugyanez érvényes a mezőgazdasági károokra és a katasztrófák okozta bevételkiesésre is. Azzal, hogy a végrehajtási időszak 12 hónapról 18 hónapra emelkedett, több idejük lesz a kedvezményezett országoknak a helyreállítási munkálatok elvégzésére.

A tagállamoknak a természeti katasztrófák kockázatmegelőzéséről szóló jogszabályi rendelkezéseket kell bevezetniük. Az a tagállam, amely sorozatosan megszegi a hatályos uniós jogszabályok követelményeit, kizárható az EUSZA alap kedvezményezettjei közül.

„Fontos, hogy legyen egy hatékonyan működő uniós rendszer, amely gyorsan reagál a természeti katasztrófák által sújtott területeken élők igényeire.”

JOHANNES HAHN –
REGIONÁLIS POLITIKÁÉRT
FELELŐS BIZTOS

▶ A hadsereg és a lakosság homokzsákokkal próbálja megfékezni az áradást – Sremska Mitrovica, Szerbia, 2014. május.

Előlegfizetések

Katasztrófa esetén létfontosságú, hogy a segítség a lehető leghamarabb célba érjen. Az EUSZA támogatásigénylési folyamatának racionalizálása növelni fogja a kárenyhítésre fordítható finanszírozás hatékonyságát.

Napjainkra több reform tekintetében született konszenzus (lásd a keretes írást), aminek meg kell mutatkoznia az alap működésében. Az alap kezelésében várható jelentős javulásnak köszönhetően a segélyeket a katasztrófák által leginkább érintett régiók fogják megkapni, ami csökkenti majd a rájuk háruló feladatok terhét. Ezenkívül az is igen figyelemreméltó előrelépés, hogy a támogatás akár 10%-a kifizethető előlegként.

Johannes Hahn, a regionális politikáért felelős biztos így nyilatkozott: „Fontos, hogy legyen egy hatékonyan működő uniós rendszer, amely gyorsan reagál a természeti katasztrófák által sújtott területeken élők igényeire.”

„Új, áttekinthetőbb és egyszerűbb kritériumokat fogalmaztunk meg, így a katasztrófa által sújtott országok tisztában lesznek az alapból történő támogatáshoz szükséges feltételekkel. Az igénylési és értékelési folyamat szintén leegyszerűsödött, a támogatás folyamata ezért kevesebb időráfordítással és erőforrás-bevonással jár.”

„Az aszály – mint hosszú ideig elhúzódó természeti katasztrófa – is bekerült a támogatható események körébe. A legkülső régiók speciális helyzetét, vagyis hogy védtelenebbek

a katasztrófákkal szemben, szintén figyelembe vettük a rendelkezések megfogalmazása során. Annak érdekében, hogy gyorsabban reagálhassunk az ilyen jelenségekre, az adminisztratív eljárásainkat is leegyszerűsítettük.”

Az alappal kapcsolatos általános elvek azonban nem változtak, mint ahogyan a finanszírozás módja sem. Továbbra is kívül esik az Unió normál költségvetésének körén. Az EUSZA éves költségvetését 500 millió euróban maximalizálták (2011. évi áron), amelyhez hozzáadódik a korábbi évekből fennmaradó kifizetetlen összeg is.

Pozitív eredmények

A Szolidaritási Alap összességében sikeresnek mondható. Ezt az alapból támogatott projektek száma is alátámasztja. Széles körben köztudott azonban, hogy korábban túl lassan reagált, és bizonyos helyzetekben szükségtelenül bonyolultan működött. Tovább nehezítette a helyzetet, hogy az alappal kapcsolatos előírások sem voltak teljesen egyértelműek. Ez több esetben vezetett feszültséghez a Bizottság és az érintett országok részéről egyaránt.

Az EUSZA működéséről rendelkező szabályok az Európai Unió Hivatalos Lapjában történő közzétételükkel egy időben lépnek hatályba, amire várhatóan 2014 júniusában kerül sor.

▶ MUNKÁBAN AZ EURÓPAI UNIÓ SZOLIDARITÁSI ALAPJA

Az EUSZA 2002 nyarán jött létre, a Közép-Európát érintő súlyos árvizek nyomán. Az alpból származó támogatások elvben a hatóságok által végrehajtott, a természeti katasztrófák utáni sürgős helyreállítási munkálatokra korlátozódnak. A magánszemélyek által elszenvedett károk és bevételkiesések nem fedezhetők az alpból.

Az érintett tagállamnak vagy csatlakozó országnak a természeti katasztrófát követően 12 héten belül kell jelentkeznie a támogatásra. További előírás, hogy a közvetlen károk becsült értékének meg kell haladnia a 3 milliárd eurót (2011. évi áron), vagy a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) 0,6%-át.

▶ ÁRADÁSOK HORVÁTORSZÁGBAN ÉS SZERBIÁBAN

A közelmúltban elszenvedett balkáni árvízi katasztrófa miatt Horvátország és Szerbia jogosult a Szolidaritási Alpból származó támogatásra. A két ország napjainkban készíti elő a bejelentési igényét.

Mivel Szerbia jelenleg is tárgyal az Unióhoz való csatlakozás lehetőségeiről, ugyanolyan mértékű támogatásra jogosult, mint a tagállamok. Bosznia-Hercegovina uniós csatlakozására irányuló tárgyalásai még nem tartanak olyan szinten, mint Szerbiáé, ezért az uniós támogatási rendszer tágabb keretéből fog támogatásban részesülni. Szerbia is jogosult lehet más forrásokból történő támogatásra. Ilyen forrás például az előcsatlakozási támogatási eszköz (IPA), amely a csatlakozásra készülő országok alapja.

A Szolidaritási Alpból származó támogatás a normál uniós költségvetésnél nagyobb mértékűre emelkedett. A Bizottság által javasolt segély mértékét az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak is jóvá kell hagynia a kifizetés előtt. Ez utóbbira várhatóan ősszel kerül sor. Az IPA eszközökből származó támogatások kifizetése ennél gyorsabban zajlik.

▶ A Balkán az eddigi legsúlyosabb áradást szenvedte el a Száva megemelkedett szintje miatt – Sremska Mitrovica, Szerbia, 2014. május.

▶ Az Emilia-Romagna régióban pusztító földrengés okozta károk (2012).

▶ FÖLDRENGÉS OLASZORSZÁGBAN

A Bizottság rekordösszegű, összesen 670 millió eurót ítelt meg az EUSZA-ból Olaszországnak az Emilia-Romagna régióban 2012-ben bekövetkező pusztító földrengést követő helyreállítási munkálatokhoz. A régiót súlyos, a Richter-skálán 5,9-es erősségű földrengések rázták meg 2012. május 20-án. A nagyobb rengéseket több száz kisebb utóregés követte, amelyek átterjedtek a szomszédos Veneto és Lombardia régiókra.

A földrengések 27 ember halálát okozták. A becslések szerint 350 személy sérült meg, és több mint 45 ezer embert kellett evakuálni otthonából. Az épületekben, az infrastruktúrában, a vállalkozásoknál, az ipari létesítményekben, a mezőgazdaságban és a kulturális örökségek ágazatában súlyos károk keletkeztek, amelyek mértéke több mint 13 milliárd eurót tesz ki.

A 2002-es megalapítása óta ez volt a legnagyobb támogatás, amelyet az alpból biztosítottak. A támogatás arányos a kárral, amelyet a földrengések okoztak több ezer ember életében, otthonában, megélhetésében és a régió gazdaságának egészében.

AZ EU SZOLIDARITÁSI ALAPJÁNAK INTERVENCIÓI 2002 ÓTA

A JÓVÁHAGYOTT SEGÉLYEK TELJES ÖSSZEGE: 3,6 MILLIÁRD EURÓ

		KÁROK (mill. euró)	SEGÉLY (mill. euró)
AUSZTRIA		▶Összesen: 170,74 m. euró	
2002/08	Árvíz	2900	134
2005/08	Árvíz	592	14,8
2012/11	Árvíz	10	0,240
2013/05	Árvíz	866	21,7
BULGÁRIA		▶Összesen: 20,3 m. euró	
2005/05	Árvíz	222	9,7
2005/08	Árvíz	237	10,6
CIPRUS		▶Összesen: 7,6 m. euró	
2008/04	Aszály	165	7,6
CSEH KÖZTÁRSASÁG		▶Összesen: 160,9 m. euró	
2002/08	Árvíz	2300	129
2010/05	Árvíz	205	5,1
2010/08	Árvíz	437	10,9
2013/06	Árvíz	637	15,9
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG		▶Összesen: 162,3 m. euró	
2007/06	Árvíz	4612	162,3
ÉSZTORSZÁG		▶Összesen: 1,3 m. euró	
2005/01	Vihar	48	1,3
FRANCIAORSZÁG		▶Összesen: 203,7 m. euró	
2002/09	Árvíz	835	21
2003/12	Árvíz	785	19,6
2007/02	Ciklon	211	5,3
2007/08	Hurrikán	509	12,8
2009/01	Vihar	3806	109,4
2010/02	Vihar	1425	35,6
GÖRÖGORSZÁG		▶Összesen: 991 m. euró	
2006/03	Árvíz	372	9,3
2007/08	Erdőtűz	2118	89,8
HORVÁTORSZÁG		▶Összesen: 5,29 m. euró	
2010/05	Árvíz	153	3,8
2010/09	Árvíz	47	1,2
2012/10	Árvíz	12	0,287
ÍRORSZÁG		▶Összesen: 13 m. euró	
2009/11	Árvíz	521	13
LENGYELORSZÁG		▶Összesen: 105,6 m. euró	
2010/05	Árvíz	2994	105,6
LETTORSZÁG		▶Összesen: 9,5 m. euró	
2005/01	Vihar	193	9,5
LITVÁNIA		▶Összesen: 0,4 m. euró	
2005/01	Vihar	15	0,4
MAGYARORSZÁG		▶Összesen: 37,6 m. euró	
2006/04	Árvíz	519	15,1
2010/05	Árvíz	719	22,5

„Az Unió Szolidaritási Alapja által biztosított támogatás mértéke természetesen nagyon fontos és szükségünk van rá – mondta **Luigi d'Angelo**, az Olasz Polgári Védelmi Minisztérium munkatársa. De emellett nagy szerepet játszik továbbá a helyiek tájékoztatásában és az Unióval kapcsolatos tudatosság növelésében. A Szolidaritási Alap hatása jóval a vészhelyzet elhárulása után is érezhető a régióban.

„A Szolidaritási Alapot érintő reformok jelentős mértékben javítottak az alap igazgatása során felmerülő múltbéli nehézségek terén. Azzal, hogy a paraméterek és a támogathatósági feltételek egyértelműbbé váltak, értékes idő spórolható meg a pályázati dokumentáció összeállítása során. A dokumentumok minősége az átláthatóbb szabályoknak köszönhetően ténylegesen sokat fog javulni. Pozitív intézkedésnek tartom, hogy a regionális GDP 1,5%-ában határozták meg az alap aktiválásához szükséges mértéket, aminek köszönhetően sokkal több pályázati dokumentum elfogadására kerül sor.”

▶ÁRVIZEK AUSZTRIÁBAN: RENDKÍVÜLI TÁMOGATÁS

2005 augusztusában heves áradások alakultak ki Ausztria két tartományában, Vorarlbergben és Tirolban, amelyek a mezőgazdasági ágazat, a turizmus, a lakóingatlanok, a vállalkozások és a közlekedési hálózat mellett egyéb infrastruktúrákban is súlyos károkat okoztak.

A közvetlen károk mértékét 591,94 millió euróra becsülték. Mivel a károk mértéke alacsonyabb volt, mint az ilyen esetekben a Szolidaritási Alap mobilizálásához szükséges küszöbérték (amely Ausztria esetében a GNI-jének 0,6%-a, azaz 1,3363 milliárd euró), a támogatás iránti igényt rendkívüli feltételekkel, az ún. rendkívüli regionális katasztrófa feltételeivel összhangban fogadták el, és annak mértékét 14,79 millió euróban állapították meg.

A támogatást a következő területeken használták fel:

- ▶ Az infrastruktúra működésének azonnali helyreállítására, különös tekintettel a közutak kijavítására. Ehhez összesen 9,86 millió eurót használtak fel az EUSZA által nyújtott támogatásból.
- ▶ A megelőző infrastruktúrák azonnali helyreállítására, különös tekintettel a sérült töltések kijavítására. A munkálatok kiterjedtek a kidőlt fák és a törmelék eltávolítására, a gátak megerősítésére, valamint a folyómedrek megerősítésére és helyreállítására. Ehhez összesen 4,93 millió eurót használtak fel az EUSZA által nyújtott támogatásból.

„A Szolidaritási Alap támogatása nagymértékben hozzájárult az állami infrastruktúrával kapcsolatos közkiadásokhoz. Különösen a regionális katasztrófák után nyújtott segítség jött jól, mivel az áradások súlyos károkat okoztak a helyi és regionális közigazgatási rendszerben” – mondta **Mag. Siegfried Jachs**, a bécsi Belügyi, Polgári Védelmi és Katasztrófavédelmi Minisztérium munkatársa.

„Az előlegkifizetések fel fogják gyorsítani az eljárásokat, és áttekinthetőbbé teszik az alap működését. Ezenkívül a jogszabályi háttér további módosításával a támogatási pályázatok benyújtása is rugalmasabban és átláthatóbban zajlik majd.”

▶Elárasztott park és vízben álló történelmi épületek a németországi Besigheimben 2013 júniusában. A heves esőzések miatt a folyó szintje 5 méterrel a normális vízszint fölött tetőzött.

▶ÁRADÁSOK ÉS VIHAROK NÉMETORSZÁGBAN

2002-ben a súlyos áradások következtében Németország területén 9 milliárd eurónyi kár keletkezett. Az ország a károk enyhítésére 444 millió eurónyi segítyt kapott a Szolidaritási Alapból. 2007-ben a Kyrill nevű orkán 4,8 milliárd eurónyi kárt okozott a régióban; ehhez további 167 millió eurónyi segítyt nyújtottak Németország számára a Szolidaritási Alapból.

2013. május közepétől június végéig Németország nagy részére ismét jelentős mennyiségű csapadék zúdult, ami újra kiterjedt áradásokat és súlyos károkat okozott. Több mint 100 ezer embert evakuáltak az árvíz sújtotta területekről, és összesen mintegy 600 ezer embert érintettek valamilyen módon az áradások.

Becslések szerint összességében 8,1 milliárd eurónyi közvetlen kár keletkezett, ami jóval meghaladta azt a küszöbértéket, amely a Szolidaritási Alapból való támogatásra jogosította volna fel Németországot. A Bizottság 360 millió eurót folyósított a tagállamnak, összehasonlítva a támogatható műveletek 3,2 milliárd euróval egyenértékű teljes költségével.

„Annak tudatában, hogy az Unió átvállalja a mentési műveletek költségének egy részét, a természeti katasztrófa pusztítását követően azonnal a lakosság segítségére siethetünk” – mondta **Dr. Nadine Kalwey**, a Pénzügyminisztérium szóvivője.

„Az új reform leegyszerűsíti a teljes folyamatot a pályázati anyagok beadásától a támogatás folyósításával bezárólag. A reformnak köszönhetően nagymértékben csökken a ránk háruló adminisztratív teher. Az is egyértelművé vált, hogy a tagállamok mely esetekben jogosultak pénzügyi támogatásra az EU-tól. Ilyen módon könnyebb előre számolni azzal, hogy egyáltalán érkezhetsz-e pénzügyi támogatás. Hatékonyabban meg tudjuk tervezni, hogy mire fordítjuk a költségvetést.”

„A Szolidaritási Alap támogatja a természeti katasztrófák által sújtott tagállamokat, ezért az Unió fontos eszköze. A természeti katasztrófák okozta nehéz időszakban mutatott szolidaritás nemcsak pénzügyi értékkel bír, de azt is egyértelműen jelzi, hogy az uniós tagság hozzáadott értéket jelent.”

▶A 2005-ös ausztriai áradások óriási károkat okoztak a térségben.

		KÁROK (mill. euró)	SEGÉLY (mill. euró)
MÁLTA ▶Összesen: 0,96 m. euró			
2003/09	Árvíz	30	0,96
NÉMETORSZÁG ▶Összesen: 971,4 m. euró			
2002/08	Árvíz	9100	444
2007/01	Vihar	4750	166,9
2013/05	Árvíz	8154	360,5
OLASZORSZÁG ▶Összesen: 1 246,6 m. euró			
2002/10	Földrengés	1558	30,8
2002/10	Vulkánkitörés	894	16,8
2009/04	Földrengés	10212	493,8
2010/10	Árvíz	676	16,9
2011/10	Árvíz	723	18,1
2012/05	Földrengés	13274	670,2
PORTUGÁLIA ▶Összesen: 79,8 m. euró			
2003/07	Erdőtűz	1228	48,5
2010/02	Árvíz	1080	31,3
ROMÁNIA ▶Összesen: 110,5 m. euró			
2005/04	Árvíz	489	18,8
2005/07	Árvíz	1050	52,4
2008/07	Árvíz	471	11,8
2010/06	Árvíz	876	25,0
2012/08	Aszály	807	2,5
SPANYOLORSZÁG ▶Összesen: 31 m. euró			
2003/08	Erdőtűz	53	1,3
2003/11	Olajszennyezés	436	8,6
2011/05	Földrengés	843	21,1
SVÉDORSZÁG ▶Összesen: 81,7 m. euró			
2005/01	Vihar	2297	81,7
SZLOVÁKIA ▶Összesen: 26,1 m. euró			
2004/11	Vihar	203	5,7
2010/05	Árvíz	561	20,4
SZLOVÉNIA ▶Összesen: 29,9 m. euró			
2007/09	Árvíz	233	8,3
2010/09	Árvíz	251	7,5
2012/10	Árvíz	360	14,1

▶TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_hu.cfm#1